

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ.

ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

‘Η λογοτεχνία μας ξακολουθεῖ νὰ σωπαίνη. ‘Η τρομαζτική βουή του πολέμου δὲν ἔφτασε ἀκόμα στ’ αὐτιά της κι’ ἂς λένε πᾶς δ ἵχος τρέχει δισεπατομμύρια λευγές στὸ δευτερόλεφτο. Στήν ἔλλειψῆ αὐτῇ βιβλίων ἐμπνευσμένων ὄλδισα ἀπὸ τὴ φρίκη τοῦ πολέμου, βιβλίων βγαλμένων ἀπὸ τὴ θερμότητα καὶ τὴ λάμψη ποὺ γεννάει ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στὶς ἀντίμαχες κοινωνικὲς ἰδεολογίες, στήν ἔλλειψη αὐτή,—δεῖγμα θιλιερὸ μᾶς βαθιᾶς ἰδεολογικῆς καθυστέρησης, χαραχτηριστικῆς πάντα γιὰ λαοὺς ἀνεξέλιχτους,—ἔρχουνται νὰ ἀντιτάξουνε ἔται σὰ μάνι ἀστενικὴ διαμαρτυρία οἱ τέσσερεις ποιητικὲς συλλογὲς ποὺ τύπωσε τώρα τελευταῖα τὸ «Ἀθηναῖκό βιβλιοπωλεῖο» τοῦ Χ. Γανιάρη. Οἱ συλλογὲς αὐτὲς εἶναι οἱ «Ύμνοι» τοῦ Ρήγα Γκόλφη, «Τὰ τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου καὶ οἱ Κηφισιώτικες μελωδίες» τοῦ Κ. Καρθαίου, οἱ «Στιγμὲς ποὺ ξῶ» τοῦ Θενάση Κυριαζῆ καὶ τὰ «Λυρικὰ» τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου.

Τὴν πρώτη συλλογὴ δὲν τὴν τοποθέτησα πρώτη μόνο γιατὶ ὁ ποιητὴς Ρ. Γκόλφης, εἶναι ὁ ἀρχαιότερος μέσα στὴν ὅμιδα αὐτή, μᾶς καὶ γιατὶ μὲ τὸ βιβλίο του αὐτὸ τονῖζε πιὸ δυνατὰ καὶ πιὸ συνειδητά τὴ σοσιαλιστικὴ του διαμαρτυρία γιὰ τὴν παραδίδηση σωτῆ τῆς λογοτεχνίας μας πάνω σ’ ἔνα φιλικὸ κίνημα τῆς σύγχρονης σκέψης. Ο Ρ. Γκόλφης εἶναι ὁ πρώτος ποὺ μᾶς ἀνοίξει τὸ δρόμο τῆς σοσιαλιστικῆς λογοτεχνίας μὲ τὸ σοσιαλιστικό του δρᾶμα «ὁ Γήτανδρος». Πρᾶμα παράξενο γιὰ τὸν τόπο μας. Ο Γ. φάνηκε σοσιαλιστὴς κι’ ἀπόμεινε σοσιαλιστής. Αὐτὸ ἂ δὲν ἔχει σημασία γι’ ἄλλες χῶρες μᾶς γιὰ τὴ δική μας ὅπου οἱ ἀνθρώποι παρουσιάζουνε συχνότατα μιὰ ἀπροσδόκητη ἰδεολογικὴ ἐξέλιξη, παίρνει ξεχωριστὴ σημασία τιμητικὴ γιὰ κείνον ποὺ κατορθώνει νὰ μείνη πιστὸς σὲ μάνι ἰδεολογία.

Οἱ «Ύμνοι» δὲν εἶναι βέβαια σοσιαλιστικὸ βιβλίο. Μᾶς ἡ προσφορὰ τοῦ Ρ. Γ. στὴ σοσιαλιστικὴ ἰδεολογία εἶναι συγκριτικὰ γενναία. Ἀνάμεσα στὰ 53 ποιήματα τῆς συλλογῆς, βρίσκομε 10 καθαρὰ σοσιαλιστικὰ τραγούδια. Κι αὐτὸ εἶναι κάτι σημαντικό. Ετσι δὲν ἔγκαινίασε μόνο τὸ σοσιαλιστικὸ δρᾶμα μᾶς καὶ τὴ σοσιαλιστικὴ ποίηση ποὺ στὸ πρόσωπό του βρίσκει σήμερα τὸν ἀντιπροσωπευτικότερό της τεχνίτη.

‘Ο ποιητὴς ποὺ δινειρεύεται κι’ εὐφραίνεται μὲ

Μιὰ τέχνη ἀπλὴ καὶ νέα, συγχρατημένη
μέσα στὸ νόμο του λιτοῦ, στὸ στίχο
ποὺ κυματίζει καὶ πετᾶ.....

(ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ)

‘Ο ποιητὴς ποὺ παλεύει πάντα μὲ μιὰ θαυμαστὴ ἐπιμονὴ¹
γιὰ τὸ γερὸ τὸ στίχο, τὸ δεμένο....

(ΔΕΣΜΑ ΛΥΤΡΩΜΟΥ)

‘Ο ποιητὴς ποὺ ξεκινώντας εὐλαβικὰ ἀπὸ τὰ μαθήματα τῶν δασκάλων του, γίνεται ὁ ἔδιος σήμερα δάσκαλος τοῦ στίχου, συμπλεγώνοντας καὶ πλαταίνοντας τεχνικὰ καὶ ἰδεολογικὰ τάγαπτημένα του πρότυπα — ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἔχει μᾶς βαθιὰ συνείδηση τῆς θέσις τοῦ στρατιώτη στὸ σημερινὸ ἀστικὸ καθεστὸ ποὺ δὲν είναι τίποτις ἄλλο παρὰ μιὰ ἀνθρωποχτόνα μηχανὴ δίχως

νοῦ καὶ δίχως καρδιά. Ντημένος τὴν στολὴν τοῦ στρατιώτη βρίσκεται πετα-
μένος στὴν πόλη ποὺ γεννήθηκε. Μὲ τὴν ψυχὴν βαριὰ

μὲ ταπεινὸν καὶ ἄπιστο μάτι
μὲ δάκρυ τὴν καρδιὰ γεμάτη,

’Αντικρύζει μιὰ μέρα μέσα στὸ νεκροταφεῖο τὸ ἄγαλμα τοῦ προγόνου
του ποὺ σκοτώθηκε στὸ Μεσολόγγι. Μέσα στὴν κόκκινη δύση

Καὶ στῆς θυσίας τὸν τόπο, ἐσένα
ὅ πρόγονόν μου, ὀλόρθον εἴδα
μὲ τὴν μαρτυρίζη σου ἀχτίδα,
ποὺ ἀπὸ θυμὸν ἡ ντροπή γιὰ μένα,
γιὰ τὴν σκλαβιὰ μουν μὲς στὴν ἔνση,
μάρμαρο—καὶ εἶχες κοκκινίσει.

(ΑΓΑΛΜΑ)

”Οταν τὰ κούνια μάρμαρα τῶν προγόνων, κοκκινίσουνε ἀπὸ τὴν ντροπή
τους, οἱ ἀπόγονοι πρέπει νὰ φωτίσουνε τὸν ἑαυτό τους ἢντες ἀξέζην νὰ χύνουνε
τὸ πολύτιμο αἷμά τους ἐκεῖ ὅπου μιὰ ἀνάγκη ἔνδος ἀνώτερου πολιτισμοῦ
δὲν τὸ ἐπιβάλλει ζητά.

Μὰ δὲ ποιητὴς δὲ βλέπει μόνο τὴν σκλαβιὰ τοῦ στρατιώτη. Μιὰ βαριὰ
σκλαβιὰ βλέπει νάπλωνται πάνω στοὺς κάμπους ὅπου δὲ ἐργάτης ἀνύποπτος,
παραδομένος στὸ ξεφάντωμα καὶ στὸ πανηγύρι χύνει τὸν ἵδρωτά του ὃσο
ποὺ μιὰ μέρα στὸ μουσχλιασμένο μυαλό του ἡ ἄγρια πεῖρα τῆς ζωῆς θὰ
ρῦθη νὰ γύσῃ τὸ σκληρό της φάσ. Αὐτὴ ἡ πεῖρα μὲ τὸ στόμα ἔνδος γέρου λέει:

πιστοί, σκυμένοι, ἥλιοψητοι καὶ πλάνοι ἀλετοιστάδες,
τί σταταλάτε τὴν ζωὴν, λυγάτε τὴν ὁρμή σας,
τί χάνεστε στὸν ἔφωτο καὶ στὸ κρασὶ μεθάπτε,
τί πίκρα γιοματίζετε καὶ δειλινάτε ἀπάτη
καὶ στὸ τραγούδι ἀνοίγεστε καὶ ὀλόβολα ξεχνιεστε;
Νά! τὰ χωράφια ἀπόξενα καὶ τὰ δικέλια ξένα,
ξένα καὶ τὰ σταψόσπειρα καὶ τὰ χουσᾶ δοσίδια
κι οἱ θράγοι σφῶλοι οἱ τροφαντοὶ καὶ τὰ παχιὰ λειβάδια.
Δίχως ἑσᾶς, χερσοτοπεῖς καὶ λιθαρέες καὶ ἀγράθια.
Τοὺς δίνετε πνοὴν ζωῆς, καὶ τὴ δημιουργία
μὲ τὸν ἴδρο σαύς πλάνετε καὶ μὲ τὴν μπρόσεη σας.
”Ω ἀφρόντιστα παιδιά τῆς γῆς καὶ τῆς δονιλεᾶς τῆς σκλάβοι,
νιαστήτε μὲ τὴ συλλογή, τὴ δύναμη ζυγιᾶστε,
πέρα τὸ ματι, ἀπόμακρα, στὴ μορφα σας βυθίστε.
”Η ἀξένα μόνο γιὰ τὴ γῆς δὲν είναι. Νά γκρεμίση
μπορεῖ τὸ δυνόστυλο εἰδωλο ποὺ στέκει στὴν καρδιά σας.

(ΟΙ ΣΚΛΑΒΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ)

”Ο ποιητὴς νιώθει βαθιὰ τὸ αἰστημα τῆς λευτεριᾶς. ”Η στρατιωτικὴ
ὑποχρέωση ὅπου ἡ σκλαβιὰ τοῦ ἀνθρώπου παίρνει τὴν πιὸ χτηνώδικη μορ-
φή της, τοῦ ἀνάβει τὴ δίψα γιὰ μιάν ἄλλη πίστη.

”Ενα τουφέκι μοῦδωσαν, μοῦ κρέμασαν σπαθὶ¹
καὶ μούπταν: «Ἐμπρόσ, τοάβια.
Στὸ πέρασμά σου οὐδὲ κλαρὶ ὀρθὸν νὰ μὴ σταθῇ,
κάψε, βουλκάνου λάβι».



”Εντός μου δὲν κρατῶ σπλαγχνά· μοῦ πέτρωσε ἡ καρδιά,
τὸ δάκρυ μου ξεράθη.
Σὰν ἀξημέρωτη μπροστά στὰ μάτια μου, ἡ βδαριά
στ’ ἀνθρώπινα τὰ πάθη...”

(ΑΛΛΗ ΠΙΣΤΗ)

Κι ծταν ἡ ἀγανάχτησή του κορυφώνεται πνίγοντας τὸν πόνο ἀνακράζει ἀδίσταχτα μὲ τὸ θάρρος τοῦ ἀληθινὰ πολιτισμένου ἀνθρώπου ποὺ δὲ δυσκολεύεται νὰ διακηρύξῃ πῶς ἡρωϊσμὸς δὲν εἶναι νὰ σκορπίζῃς τὴ δυστυχία σ' ἀνθρώπους ποὺ τίτοτα δὲ σοῦ φταιξανε παρὰ νὰ δημιουργήσῃς μιὰ καινούργια ἀνώτερη θρησκεία, θεμελιωμένη στὰ διαμαντένια θεμέλια τῆς Ἀγάπης.

Νόμοι, Πατρίδες, ὃ θεοί, μιὰ πίστη εἴσαστ' ἐσεῖς,
μὰ ὑπάρχει πίστη καὶ ἄλλη.
"Ἡρωας δὲν εἶμαι· τὴ ζωὴ νὰ ζήσω ἐγὼ ποθῷ
ποὺ μοῦ χαρίζει ἡ πλάστη.
Καὶ ποιὰ ἰδέα πιὸ γκαρδιακή, ἀνώτερο ἀγαθὸ
τὸν πόθο μου θὰ φτάσῃ;

(ΑΛΛΗ ΠΙΣΤΗ)

Μὰ γιὰ νὰ στερεωθῇ ἡ νέα αὐτὴ θρησκεία χρειάζεται νὰ πέσῃ ὁ καπιταλίστικος Ἰμπεριαλισμὸς ποὺ στέκεται σήμερα ἐμπόδιο. Κι ὁ ποιητὴς ἀνακράζει :

"Ω ἂν εἶναι νὰ χαθῶ τυφλά, γιὰ βάρβαρη συνήθια
γιὰ μάταια καὶ ἄγρια μίση,
κάλιο τὸ μῖσος νὰ δεχτῶ, καὶ ἀπ' τὰ δικά μου στήθια
μιὰ νέα φωτιὰ νὰ δρμήσῃ...

(ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ)

Γιὰ νὰ σαρκωθῇ τὸ γλυκὸ σύντο δύνειρο ὁ ποιητὴς δὲ θὰ ἐκπορνέψῃ τὴ μοῦσα του, δὲ θὰ καταδεχθῇ νὰ θέσῃ τὴ τέχνη του στὴν ὑπερεσίᾳ τῶν ἴσχυρῶν, τῶν ψεύτικων Ἰδανικῶν, τῆς ψευτιᾶς καὶ τοῦ μίσους, δπως κάνει τὸ μεγαλήτερο μέρος ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς διανοούμενοὺς μας ποὺ ἀτιμάζει τὴν τέχνη.

Θλιμένη λύρα, ποὺ δὲν ψάλλει
ἔνα λαὸ νάποκοιμήσῃ
σὲ πλάνα Ἰδανικά καὶ μίση,
γιὰ κάθε ἀπάτη τρισμεγάλη.

(ΨΩΜΙ ΤΗΣ ΠΙΚΡΑΣ)

Ο ποιητὴς γνήσιος ιεροφάντης τῆς θρησκείας τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ἀγάπης, δὲ θὰ ξητήσῃ μὲ τὸ ψέμα νάποκοιμήσῃ τὸ λαὸ παρὰ θὰ παλαίσῃ γιὰ νὰ τόνε φωτίσῃ, νὰ τοῦ δεῖξῃ τὸ δρόμο ποὺ φέρνει στὴν εὐτυχία.

"Ω συνοδειά θλιμένη, τοῦ δίκιου τὸν ἀγώνα
σὰ θέλεις νὰ κερδίσῃς, μὴ σκύβεις καὶ δειλιᾶς.
Καὶ πῶς θὰ διαφεντέψῃς μὲ λυγισμένο γόνα
τὴ μοίρα τῆς δουλειᾶς;

* * *

Τὴ δύναμή σου νοιῶσε καὶ ὑψώσου πρὸς τὸν ἥλιο.
Τὴν πάναγην σου όρτσα, τὴ σιδερένια ὑγειά,
Θεοὺς νὰ τὰ λατρέψῃς. Τοῦ κύσμου βασίλειο
ζωντάνεψε, ραγιά.

* * *

Τὸ πεῖσμα τοῦ δυνάστη, ποὺ τὴ χαρὰ μολεύει,
τὰ λούλουδα σκοτώνει, στερεύει τὴν πηγή,
θὰ τὸ συντρίψῃ, μάθε, τὸ χέρι ποὺ δουλεύει
καὶ ἀναμετρᾶ τὴ γῆ.

(ΑΠΕΡΓΙΑ)

Μὰ οἱ μάζες κοιμοῦνται στὸν τόπο μας ὑπνο βαρύ. Ο συγραφέας τῆς Εἰρήνης δὲν μπόρεσε νὰ σαρώσῃ τὸ ψέμα καὶ πεθαίνοντας δοκιμάζει τὴν πί-

καὶ νάκουση πάλε τὴν βάρβαρη σάλπιγγα τοῦ πολέμου νὰ σκορπάῃ τὴν στριγγιά τῆς φωνὴς πάνω στὴν χώρα.

"Ω τῇ φωνῇ σου! ἀφώρεσμα στὴν χώρα
ποὺ ὁρέγεται τρελὸ μεθῆσι μ' αἶμα.
Κατάρα ἡ Νίκη, ἀνάδωμα τοῦ ἤχου.
Μὲ τὰ βιβλία δὲ σάρωσες τὸ φέμα....

(ΓΙΑ ΕΝΑ ΣΥΓΡΑΦΕΑ)

Μᾶ ὅχι! Ὁ ποιητής θὰ παλαιώψῃ καὶ στὰ τελευταῖα θὰ νικήσῃ.

"Ω νέα ψυχή, ποὺ τίναξες τὸν τρόμο
τοῦ δειλοῦ, τὴν ἀπάτην καὶ τὸ φέμα,
τὸ ζωτανὸν ἀγωνίσου τὸν ἀγώνα.
Σ' ἀκολουθεῖ τὸ φουσκωμένο φέμα.

(ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ)

Ὁ ποιητής πιστεύει σὲ μιὰ νέα ζωή. Μέσα στὰ πολύτοπα γυρίσματα τοῦ τρελοῦ χοροῦ, ἡ ψυχή του ἡ προφητικὴ δραματικὴ τίγη καινούργια πλάστη.

"Ω ψυχή, χορεῦτρα,
τοῦ χρησμοῦ μαντεύτρα :
ἡ Ἄρμονία τῆν πλάση
θὰ τὴν ξαναπλάσῃ.

— Σκλαβωμένε, ἀρνήσουν.
Ρημαγμένε, ὁργίσουν.
Μὲ τὴ δύναμή σου,
ἄνθρωπε, ἀναστήσουν!

(ΣΕ ΡΩΣΣΙΔΑ ΧΟΡΕΥΤΡΑ)

Ο Ρήγας Γκόλφης είναι ἕνας ποιητής μὲ ξεχωριστὴ φισιογνωμία. Έχει δηλαδὴ κεῖνο ποὺ πρέπει νὰ ἔχῃ ἔνας τεχνίτης γιὰ νὰ δικιολογιέται, ἡ ὑπαρξὴ του τὴν ξεχωριστὴ φισιογνωμία. "Αν καθυστερῇ κάπως στὴν ἀψηλή, μεγαλόπονη ἔμπνευψη, ἀν ἡ φράση του ποὺ τηγὲ ξαραχτηρίζει μιὰ ἐγκράτεια καὶ μιὰ κλασικὴ λιτότητα, δὲν ἔχει πάντα τὴν ξρειαζούμενη θερμότητα ἡ τὴν εἰκονικὴ λαμπρότητα μιᾶς ἀχαλίνωτης φαντασίας, ἡ δὲν ἀναδίνει τοὺς κατὰ παράδοση μελωδικοὺς τόνους μιᾶς πρόχειρης, εὐκολῆς συγκίνησης, μὰ είναι πάντα ὁ ποιητής ποὺ ξέρει τὶ θέλει, ποὺ βλέπει τὴν ζωὴ ἀπὸ ὠρισμένη γονία, ποὺ τὰ αἰστήματά του δέν ἀναβλύζουν τυχαία παρὰ εἰνε ἀποτέλεσμα μιᾶς ὠρισμένης ἀντιμετώπισης τῆς ζωῆς. "Επειτα μὴ ξεχνοῦμε πῶς ὁ Γκ. δουλεύει τὸ στίχο μὲ τὸ σμιλάρι τοῦ λαξευτῆ, δημιουργεῖ πρότυπα, καινουρώνει τὰ παλιὰ μέτρα, μὲ τρόπο ποὺ οἱ νέοι νὰ βρίσκουνε μέσου στὸ ἔργο του τὸ δάσκαλο τοῦ στίχου ποὺ τοὺς ξρειάζεται. "Ισως νὰ μὴν ὑποτεύονται ὅλοι τὶ συνεισφέρει στὴν τέχνη μας ὁ Γκ. μὲ τὸ δούλεμα τοῦ ἄρτιου, τοῦ ἄνθρου στίχου. "Ἄρτιος στίχος σημαίνει ἄρτια μορφή, σημαίνει πῶς ὁ τεχνίτης κατώρθωσε στὴν ἰδέα του νὰ δώσῃ τὴν τελειότερη ἐκφραστικὴ μορφή. "Αν ἡ τέχνη είναι ἐκφραση, τότε ὁ Γκ. μπῆκε στὸ βαθύτερο νόλημά της. Ἀκόμα ὁ Γκόλφης μὲ τὴν ἀπλή, Δωρικής λιτότητας τέχνη του, ποὺ τηγὲ φλογίζει ὡς τόσο συχνὰ ὁ καημὸς τοῦ πάθους, μιᾶς ἀνοίγει ἔναν καινούριο, ἀνεκμετάλλευτο, παρθένο, πλούσιο κόσμο δπου ἡ τέχνη μας φοβότανε ἡ ντρεπότανε ὡς τώρα νὰ μπῇ. "Ο Γκ. ἔκανε τὸ ἀποφασιστικὸ βῆμα. "Εσπρωξε τὴν πόρτα καὶ μπῆκε. Ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ, ἡ ἀγνωστὴ καὶ περιφρονημένη ἀπὸ τοὺς ποιητές τοῦ φεγγαριοῦ, τοῦ κυμάτου,

τοῦ κύτρινου φύλλου, Ἐκείνης, ἀρχίζει νὰ κοιτάζεται μὲ μάτι συμπονετικό. Ἄς μὴν ἀρνηθοῦμε τὴ δίκια τιμὴ σὲ κεῖνον ποὺ εἶχε τὴν ἐμπνεψή νὰ τὸ τολμήσῃ αὐτὸς πρῶτος.



Ίσως δὲ θὰ εἶχε θέση μέσα σ' αὐτὴ τὴ μελέτη τὸ βιβλίον τοῦ κ. Καρθαίου. Ἡ ποίηση τοῦ κ. Κ. δὲν εἶναι διόλου σοσιαλιστική. Μὰ οὔτε καὶ μεῖς ἔχομε τὴν ἀξίωση ἡ τέχνη νὰ εἶναι μόνο σοσιαλιστική. Κείνο ποὺ ζητοῦμε εἶναι μόνο νὰ μὴν ἀγνοῇ ὁ τεχνίτης τὴ σύχρονη ζωὴ ἔστω κι ἀν εἰναι νὰ καταλήξῃ σὲ διαφορετικά συμπεράσματα. Ὁ κ. Κ. μὲ τὴν ἀρτια μόρφωσή του ξαίρει πολὺ καλά τὰ σύχρονα προβλήματα μὲ τὴν διαφορὰ πώς ἡ λύση ποὺ προτείνει γι' αὐτὰ δ σοσιαλισμός δὲν τὸν ἴκανον ποιεῖ. Ὁ κ. Κ. εἶναι ἀπὸ τὴν τάξη ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων ποὺ δὲν πιστεύουνε πώς τὰ συστήματα δημιουργοῦνε τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους παρὰ οἱ ἀνθρώποι κάνουνε ἔνα σύστημα καλὸ ή κακὸ καὶ πώς μὲ κακοὺς ἀνθρώπους κάθε σύστημα εἶναι προωρισμένο νὰ ναυαγείση. Γι' αὐτὸς στὴ σοσιαλιστική αἰσιοδοξία αὐτὸς ἀντιτάσσει μιὰ πεσσιμιστικὴ ἐγκαρτέρηση.

Καὶ μόνο ὁ χοντροκέφαλος δὲ βλέπει πώς ἀλήθεια
Εἶναι μιούχα τὸ κρασί, καὶ τἄλλα: παραμύθια.

(ΜΑ ΑΦΙΣΕ ΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ)

Ο ἀνθρώπος κατὰ τὸν κ. Κ. εἶναι ἔνα σκουλήκι κ' ἔτσι δὲν ἀξίζει καὶ πολὺ ἡ φροντίδα γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς ζωῆς.

Τὸ κάτω κάτω τί εἶναι ἡ γῆ, παρὰ ἔνα πορτοκάλι
Ποὺ μούχλα ἀπ' τὴν πολυκαὶδιὰ στὴ φλούδα του ἔχει βγάλει...
Καὶ μὲς στὴ μούχλα περπατοῦν κάτι μικρὰ σκουλήκια,
Ποὺ γι' ἀνθρωπότητες μιλοῦν κι ἄλλα μασκαραλήκια;

(ΤΟ ΚΑΤΩ ΚΑΤΩ ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΓΗ)

Αφοῦ ὅλοι θὰ ξεχαστοῦμε γιατί νὰ θρηνοῦμε γιὰ τὴν ἀθλιότητα τῆς ζωῆς;

Μιὰ μέρα οἱ νηστεῦνοι κ' οἱ χροτάτοι
Στῆς λησμονιᾶς θὰ γείρουν τὸ κρεβάτι.

(Ο ΜΑΑΡΜΠΑ ΠΟΘΗΤΟΣ)

Η ματαιότητα τῆς ζωῆς μᾶς ἔξομοιώνει ὅλους.

Κ' οἱ δίκαιοι κ' οἱ ἀμαρτωλοί, κ' οἱ πλούσιοι κ' οἱ ξητιάνοι
Μὲ τὸ ἔδιο μαυροκάραβο θὰ μποῦμε στὸ λιμάνι.

(Ο ΓΕΡΟΣ ΣΑΝΑΓΕΜΙΣΕ)

Ο ἀνθρώπος τοῦ κάκου ἀγωνίζεται δίχως καλά καλά κι' αὐτὸς νὰ ξαίρῃ τὶ θέλει.

Μηδ' αὐτὴ (ἡ θάλασσα) ποὺ δέρνεται
Ξαίρει τὶ γυρεύει,
Μήτ' ὁ δόλιος ἀνθρώπος
τὶ τονὲ παιδεύει.

(ΤΡΙΚΥΜΙΑ)

Ο σκοπός μας λοιπὸν εἶναι νὰ περάσωμε μιὰν ὥρα ἀρχήτερα ἀπὸ τὴ γῆ.

Γοργὸν στὸν κόσμο προσπερνοῦν ἡ θλύψη κ' ἡ χαρά
Προσπέρνα τὸν καὶ σύ δὲν εἶναι τίποτα.

(ΠΡΟΣΠΕΡΝΑ I)

Αφοῦ εἴμαστε περαστικοί, ἀφοῦ η μόνιμη εὐτυχία εἶναι ἔνα δύνειρο ἀπατηλό, γιατί νὰ μᾶς βασανίζῃ η σκέψη;

Σὰ νέφος πουπουλένιο, φωτερὸν
Στὸν οὐρανὸν καὶ τῇ ζωῇ θωρῶν.
Κι οὕτε ρωτῷ γιατί καὶ πῶς γερνά
Καὶ ποῦ περνᾶ.

(ΟΠΩΣ ΤΟ ΚΥΜΑ)

Μόνο στὸ κρασὶ καὶ στὸ γλέντι θὰ μπορέσωμε νὰ βροῦμε μιὰ πρόσκαιρη εὐτυχία.

Κράξε λαγοῦτα καὶ βιολιά, καὶ γέμιστὸν ποτῆρι,
Τραγοῦδι οἱ πόνοι νὰ γενοῦν καὶ οἱ θλίψεις πανηγύρι!
(ΑΦΟΥ ΧΑΣΑ Ο.ΤΙ ΠΡΟΣΜΕΝΑ...)

Ως τόσο διπλού τραγούδι, διπλού τραγούδι όπαρχει στὴ γῆς, τονέ συγκινεῖ γιατὶ η πεσουμιστική φιλοσοφία μὲ τὸ εἰρωνικό της ἀναγέλασμα κρύβει ἔνα μεγάλο ποσό ἀνθρωπισμοῦ.

«Ἄκου! φωνάζει η σάλπιγγα
Τοὺς γενναίους γιὰ τὴ μάχη,
Ποῦναι οἱ καρδιές τους σίδερο
Καὶ τὰ κοριμά τους βράχοι!

«Ἄκου! ἀλαλάζει δὲ πόλεμος,
Μισεύει δὲ ἀνθρός τοῦ τόπου!
Φωτιὰ δὲ ἀγάπη γίνηκε
Μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου.

«Ἄκου! φωνάζει η σάλπιγγα...
Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ σκύβει
Στάχθογιάλι τὸ ἀπόμερο
Καὶ τὰ δάχουά του κρύβει;»

(ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΙΑ)

Τὸ τραγοῦδι αὐτὸν θὰ τὸ ὑπόγραφε καὶ ἔνας σοσιαλιστής. Ο κ. Δένης εἶναι βέβαια πατριδολάτρης μὲ στενὴ ἔννοια καὶ γι' αὐτὸν βλέπει τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸ λαμπερὸ δόνομα τῆς ἀστικῆς πατρίδας.

«Η πατρίδα ἀρρώστησε,
Ξεψυχάει, πεθαίνει...
Κύττα πόσοι κόρακες
Είτανε κρυμμένοι!

«Η πατρίδα σείστηκε
Καὶ ἔρρεψε συντρίμμια...
Κύττα πῶς μαριστήκαν
“Ολοι τους ψοφήμι!

Κύττα πόσοι κόρακες
Είτανε κρυμμένοι...
«Η πατρίδα ἀρρώστησε,
Ξεψυχάει, πεθαίνει!..

(ΚΟΡΑΚΕΣ)

Είναι ή ίδια άντιληψη πού ἔχει γιὰ τὴν πατρίδα κι' ὁ σοσιαλισμός. Σιγά σιγά ὁ πεσπιμισμός του ὑφώνεται σ' ἕνα ὄνειρο παγκόσμιας ἀγάπης πού γαλουχεῖ ἀπὸ αἰῶνες ὅλες τὶς εὐγενικές ψυχές.

"Ενα ἄγιο, μυστικό, σ' ὅλῃ τὴν πλάσιη
Θαμπὸ ὑπεροόσμιο φῶς. Εἰρήνη πᾶσι!

(ΟΝΕΙΡΑ ΑΓΑΠΗΣ)

"Η τέχνη τοῦ κ. Κ. μιὰ τέχνη αὐστηρὰ προσωπική, γεννάει πολλὲς ἀντίρρησες στὴ δύσκολη ἐποχή μας. "Η ἀλήθεια εἶναι πώς ὁ κ. Κ., ποτισμένος ἀπὸ "Αἴνε καὶ Γκαΐτε πρὸ πάντων, φέρνει στὴν Ἑλληνικὴ τέχνη κάτι καινούργιο, κάτι δλότελα δικό του. Είναι κι' αὐτὸς ἔνας ποιητὴς μὲ ἔχοριτὴ φυσιογνωμία ποὺ ἀν ἥθελα νὰ τονὲ συγκρίνω μὲ κανέναν, μόνο μὲ τοὺς ἀρχαίους ἐλεγειακούς βρίσκω πώς παρουσιάζει κάποιες ἀναλογίες. Πολλὲς φορὲς διαβάζοντας στίχους του μοῦ ἥρθανε στὸ νοῦ τὰ ὄνόματα τοῦ Θέογνη, τοῦ Συμωνίδη. "Η ποίησή του ἔχει μιὰν ἀνεπιτίθεντη δομορφία, κάπουαν ἀρχαϊκὴ ἀπλότητα ποὺ ἀν ἥθελε νὰ ζητήσῃ κανεὶς τὸ βαθύτερο μυστικό της δὲ θὰ τοῦτοποιει στὴν ἄγνοια τῶν κανόνων τῆς ἀρητῆς τέχνης, ποὺ χαραχτηρίζει τοὺς ἀντιπρόσωπους τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης παρὰ τὸ ἀντίθετο στὴ μυστικὴ προσπάθεια τοῦ σοφοῦ τεχνίτη ποὺ χορτάτος καὶ μπουχτισμένος ἀπὸ τεχνοτροπίες καὶ καμώματα, προσπαθεῖ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴ φύση, νὰ ξαναγίνῃ ἀπέριτος καὶ φυσικὸς ὅπως ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, νὰ δώσῃ στὴν τέχνη του τὴν πιὸ λιτὴ καὶ ἀπλὴ ἐμφάνιση. Κι' αὐτὸ εἶναι κάτι σημαντικό.



Καὶ στὸ βιβλίο τοῦ κ. Κυριαζῆ βρίσκομε ποιήματα ποὺ ἀντιρροσωπεύουνε τὴ σοσιαλιστικὴ ἰδεολογία. "Οπως οἱ σοσιαλιστὲς καὶ ὁ κ. Κ. ὄνειρενται μιὰ κοινὴ πατρίδα.

"Ἡρωας ἔγώ, πατρίδα μου, γιὰ σένα
δὲ θὰ πάω ταπεινά νὰ πολεμήσω
θνητὸς ἔγω, θνητὴ τὴν ἄλλη γέννα
μὲ τὸ τραχὺ καὶ τ' ἄκαρδο τὸ μῖσο.
Δόξα καὶ Νίκες ἔγώ θὰ σοῦ χαρίσω
μὲ τὸ νοῦ, μὲ τὴν καρδιὰ καὶ μὲ τὴν πέννα.
Τὴ δική σου σκλαβιὰ θὰ προστολύσω.
Τὰ σύνορα πλατειά, μεγαλωμένα. (11).

"Αρχίζει λοιπὸν κ' ἡ Ἑλληνικὴ ποίηση νὰ σκέφτεται πάνω στὸ σκληρὸ κρόβηλημα τοῦ πολέμου κ' ἡ σκέψη τῆς εἶναι μιὰ καταδίκη τῶν καπιταλίστικων πολέμων καὶ τὸνειρο μιᾶς παγκόσμιας ἀδερφωσύνης.

"Ενα χορὸς ἡ ζωὴ γλυκὰ νὰ σταίνη
μ' ἔνα κλωνάρι, στὴν κόμη, ἐληῖς, τὴ ζωῆσα
ἴσχεια τῆς Χαρᾶς. Εἰρήνη. —Μούσα. (17)

Δὲν τὸν ἔξοργιζει μόνο ἡ βάρδιαρη συνήθεια τοῦ πολέμου παρὰ κ' ἡ ψεύτικη, ἡ κρατικὴ Δικαιοσύνη, τὸ ὅπλο αὐτὸ τῶν ἴσχυρῶν γιὰ νὰ ἐπιβάλλωνται στοὺς ἀδύνατους.

Μὰ ἔγώ, κριτής σας, ποτὲς κ' ἐπικριτής σας,
κατάδικος φτωχοί, βαρυτοινίτες.
Όχιες τὰ δάκρυα σας μέσα μου κι ἀστρίτες.

‘Η Μοῖρα κι’ ἄν, μανία ὁργῆς καὶ λύσσας,
σᾶς σύντριψεν, ὅμως γιὰ σᾶς ἐντός μου
τρέμει ἡ Ἀγάπη. Ο νόμος ὁ δικός μου! (30)

Κι’ ὅμως τὰ πλήθη δὲ βλέπουνε, δὲ συγκινοῦνται, δὲν προστατεύουνε
οὔτε κείνους ποὺ θυσιάζουνται γιὰ τὴν εὐτυχία τους.

‘Ανίδεα κ’ ἀνέγνωμα τὰ πλήθη
στὴ βρώμα μέσα πνίγονται τοῦ δρόμου.

Ποιὸς νὰ μὲ νιώσῃ, νὰ μ’ ἀπολυτρώσῃ;
νὰ φθῆ νερὸ στὴ δύνα μου νὰ δώσῃ
τὸ δίκιο, τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ γνώση; (6).

Γιατὶ ἡ Κοινωνία δὲν εἶναι μόνο τυφλή. Εἶναι καὶ σκληρὴ στὰ ἴδια
τὰ θύματά της.

Δυστυχισμένη γυναῖκα, ποὺ σὲ δέρνει
τῆς ἀτιμίας τὸ κῦμα. Η Κοινωνία
οὔτε καὶ τῶνομά σου δὲν προφέρει,
τῆς ἥδονῆς δουλεύει. Παναθλία! (20).

Μὰ ὁ ποιητὴς ποὺ βλέπει τὴν κοινωνικὴ ἀδικία καὶ ψευτιά, στὸν
πόλεμο, στὸ γάμο, στὴν ἑπίσημη Δικαιοσύνη, σά νὰ μὴν ἔχει ἔκειθαρίσει
ἀκόμα μέσα στὸ μυαλό του τὸν τρόπο μιᾶς δυνατῆς ἔξυγίανσης. Πότε πι-
στεύει πώς κάποια Μοῖρα ὁρίζει τὴν ζωή.

Μάταιο λογιάζω τῆς ζωῆς τὸν κόπον
ποὺ τὴν καρδιὰ τ’ ἀνθρώπου τὴν ἔσπειται.
‘Απάνω ἀπὸ καιρό, ξαίρω, καὶ τόπον
κακούργα κάποια Μοῖρα πώς ὁρίζει.

Ψεύτρα ζωὴ καὶ Μοῖρα τῶν ἀνθρώπων
χαμένα ὅσα κανεὶς γιὰ σᾶς πασκίζει. (22).

Ἐνῶ ἡ Μοῖρα αὐτὴ δεν εἶναι τίποτις ἄλλο παρὰ ἡ Ἀδικία ποὺ ἡ βία
τῆς ὄρχουσας τάξης καθιέρωσε, ἀτιμάζοντας τὴν ζωή. Πότε πάλε πέφτει
στὴν ἀπελπισία.

“Ονειρο πλάνο. Τῶν ὀλων ἀδελφότης (17)

Τὴ στυγμὴ ποὺ τὸν τόνειρο αὐτὸ ζυγώνει νὰ γίνη πραγματικότητα.

“Ετοι ἀγνάντα στὴ συνειδητὴ ἰδεολογία τοῦ Γκόλφη καὶ τοῦ Καρ-
θαίου,—τοῦ πρώτου ποὺ περιμένει τὴν εὐτυχία ἀπὸ τὸ σοσιαλισμό, τοῦ
δευτερού ποὺ δὲν περιμένει ἀπὸ πουθενὰ τίτοτα,—ἀντιτάσσεται ἡ καπως
ἀκαθόριστη ἰδεολογία τοῦ κ. Κυριαζῆ ποὺ πιστεύει κι’ αὐτὸς στὴν ὑπαρξη
τῆς κοινωνικῆς Ἀδικίας μᾶς τὰ μέσα τῆς θεραπείας δὲν ἔχει μορφώσει
ἀκόμη μιὰ ώριμένη γνώμη. Κι’ ὅμως ἔνας ἀνθρωπος ποὺ τόσο βαθιά
νοιώθει τὴ κοινωνικὴ ἀδικία καὶ τὴν ψευτιά, λίγο νὰ θελήσει νὰ σκεφτῇ
ὅπω ἀπὸ τοὺς παραδομένους τύπους, θὰ βρῆ πώς σήμερα δὲν ὑπάρχει ἄλλο
φάρμακο ὅπω ἀπὸ τὸ σοσιαλισμό, ποὺ χτυπώντας ἡδὸ κακὸ στὴ φίτσα για-
τρεύει τὰ διάφορα νοσηρὰ φαινόμενα — ἐκδήλωσες ἀπλές μιᾶς παλιᾶς,
βαθιεῖς ἀρρώστειας.

“Αντίθετη πρὸς τὴν τέχνη τοῦ κ. Καρθαίου, ποὺ προσκρούει σὲ
πολλές ἀντίρρησες, ἡ τέχνη τοῦ κ. Κυριαζῆ βρῆκε μόλις πρωτοπαρου-
σιάστηκε μιὰ ὅμοιότητα μεριμνὴ ὑποδοχή, πρᾶμα ἀσυνήθιστο γιὰ ἔναν πρωτο-
φανέρωτο ποιητή. Ομοιογῶ πώς ἡ ἀνεπιφύλαχτη αὐτὴ ἐπιδοκιμασία γιὰ

τὸ ποιητικὸ ταλέντο τοῦ κ. Κ. δὲν εἶναι διόλου ἀδικιολόγητη. Ὁ κ. Κ. συγκεντρώνει δῆλα τὰ χαραχτηριστικά ἐνὸς ἄξιου τεχνίτη ποὺ ἡ σημειωνή του ἐμφάνιση μᾶς δίνει τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουμε καὶ περισσότερες ἀξιώσες καὶ νάποβλέπουμε δικιολογημένα σὲ μιὰ ποιητικὴ ἀρτιότητα. Μιὰ λεπτομερέστερη ἀνάλυση τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ κ. Κ. ξεφεύγει ἀπὸ τὰ περιωρισμένα δρια αὐτοῦ τοῦ ἀρθροῦ.



Ο κ. Πάνος Ταγκόπουλος, ὁ νεώτερος ἀνάμεσα στὴν ποιητικὴ οἰκογένεια, μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ἀπόλαυψη τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσης, δὲ βρῆκε ἀκόμα τὸν εἰδικὸ χρόνο νάσχοληθῆ συστηματικὰ καὶ συνειδητά μὲ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα ἀν καὶ στὴν κοινωνική του ἐμφάνιση ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ μιὰ σοσιαλιστικὴ δράση. Μὰ σὰ νέος ποὺ τοῦ πλημμυρίζει ἡ ζωὴ τὸ αἷμα καὶ τὸ φλογίζει, δὲν μποροῦσε νὰ περάσῃ ἀσυγκίνητος μπρὸς στὸ δυνατὸ ἐργάτη μὲ τὰ σιδερένια μπράτσα ποὺ τονὲ λυώνει ἡ δουλειὰ καὶ ἡ πρόληψη.

Χαρά ἡ χαρὰ στὴ νέα ζωὴ! Φῶς μὲς στὸ φῶς τὰ νιάτα,
τ' ἀδάμαστα θεριά·
νὰν τὰ φιλήσω ὅταν χτυποῦν ἀσπέδιστα κι ἀκράτα
τὴν πρόληψη, μὲ τῆς δρμῆς τὰ νέα κι ὠραῖα σφυριά.

Φιλῶ σε, ἐργάτη ἀκούραστε, ποὺ ὀλημερὶς ἴδωντεις
στὸ μαῦρο χαλκούργειό,
καὶ μὲ τὴν πιὸ παρθένα δρμὴ χτυπάς, βαρᾶς καὶ λυώνεις
τὸ σίδερο τ' ἀδρό!

(ΦΩΣ ΜΕΣ' ΣΤΟ ΦΩΣ III.)

Ἡ ψυχὴ του ποὺ ἀπλώνεται πλατιὰ πάνω στὸν κάμπο καὶ στὸ βουνὸ ξητάει νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ κάθε περιορισμό.

....Ζευγάδες, ύλοτόμοι,
στὸν κάμπο ἥ στὸ βουνό,
μὲ τὸν ἀλέτρι ὁργώνουνε, καὶ μὲ τσεκούρι οἱ Νόμοι
σωριάζουνται σὰν ἔλατα στὸν πλάστη χαλασμό.

Βέβαια οἱ Νόμοι αὐτοὶ ποὺ μὲ τὸ τσεκούρι του ὁ ἐργάτης σωριάζει χάμω, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι οἱ ἀστικοὶ νόμοι γιατὶ ἀπόλυτα τὸ Νόμο δὲν μποροῦμε νὰ τονὲ χτυπήσουμε ἀφοῦ νόμος σημαίνει Ἀρμονία, Ρυθμός, ἄμα θεμελιώνεται πάνω στὴν Ἀλήθεια καὶ στὴ Δικαιοσύνη.

Ο ποιητὴς ποὺ γνώρισε μὲ τὰ ἵδια του τὰ μάτια τὴν φρίκη τοῦ πολέμου, κλαίει πάνω στὰ θλιβερὰ συντρίμμια ἐνὸς χαλασμένου χωριοῦ μὰ ἀποφεύγει νὰ μᾶς φανερώσῃ τὴν φιλοσοφία του γιὰ τὴς ἀφορμὲς ποὺ δημιουργοῦνται αὐτὲς τὶς τραγικὲς εἰκόνες.

Χωριὸ μὲ τὴν ἀγράμπελη ζωσμένη γύρα-γύρα
στὰ χαλασμένα σπίτια σου καὶ στὸ λευκὸ ἔξωκλήσιο,
ποιὰ μοΐα τάχα σοῦ κρατάει τὴν σφαλισμένη θύρα
καὶ δὲν μπορεῖ στὴν Ἀνοιξη κάποια ζωὴ νὰ δομήσῃ;

(ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ)

Αὐτὴ ἡ Μοῖρα ποὺ γεννάει τὴν ἀπορία τοῦ ποιητῆ εἶναι ἀτλούστατα ὁ καπιταλίστικος Ἰμπεριαλισμός,—ὅπως σωστά τὸ παρατήρησε ὁ Γκόλφης.—ποὺ δὲ βλέπει, ποὺ εἶναι ἀνίκανος νὰ ἔχτιμήσῃ καὶ νὰ σπλαχνιστῇ τὴν δημορφιὰ τοῦ μικροῦ χωριοῦ γιατὶ μόνο τὸ ὄλικό του συφέρο ἔμαθε νὰ διακρίνῃ καὶ νὰ σέβεται.

Ο ποιητής ζει άκόμα την ξέννοιαστη ζωή της νιότης. Μὲ τὸν καιρὸν ἄμα χορτασμένος πιὰ ἀπὸ τὴν ἀπόλαυψη, θάποφασίση νὰ συγκεντρωθῇ στὸν ἔαυτό του καὶ νὰ πιεστηρήσῃ μὲ μάτι ψυχραιμότερο κι' ὥπλισμένο τὴν ζωὴν ποὺ τὸν τριγυρνᾶ, τότε δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ φτάσῃ κι' αὐτὸς μοιραία στὸ συμπέρασμα πώς μόνο τὸ σοσιαλιστικὸ ξανακαινούριωμα θὰ ξαναδώσῃ στὴν ζωὴ τὴν ζαμένη υγεία της καὶ τὴν ὁμορφιά της. Τὴν ἐλπίδα αὐτὴ μοῦ τηνὲ γεννᾶνε τὰ λίγα μὰ γενναῖα στοιχεῖα ποὺ ξεχωρίζω σήμερα σπαρμένα στὸ βιβλίο του καὶ ποὺ δείχνουνε πώς δὲ νεαρός αὐτὸς ποιητής μὲ τὴν πλούσια ποιητικὴ φλέβα ποὺ κάνει τὸ στῦχο του ν' ἀναβρίζῃ σὰ γάργαρο νεράκι μέσα ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ δάσους, δὲ παραδομένος στὸ μεθῆσι τοῦ ἔρωτα καὶ τῆς φύσης, δὲ μένει ἀδιάφορος κι' ἀσυγκίνητος καὶ μπρὸς στὸν κοινωνικὸ πόνο.



Ἄπὸ τὴν σύντομη αὐτὴ ἐπισκόπηση πούγινε μόνο ἀπὸ τὴν σοσιαλιστικὴ ἀποψη, φαίνεται πῶς ἡ νεαρή μας ποίηση κάτι ἀρχισε νὰ ὑποπτεύεται ἀπὸ δὲ τι γίνεται γύρω της. Ἀπὸ τὴν πολύχορδη λύρα τῆς παγκόσμιας τέχνης, δὲ φιλάνουνε σήμερα σὲ μᾶς παρὰ κάποιες συσμενές νότες. Τὸ βῆμα της κλονισμένο κι' ἡ ματιά της δειλή σάν ἀνηρωπος ποὺ πρωτομπαίνει σὲ καινούριο, ἔγνωστο κόσμο. Σὰ νὰ φοβᾶται καὶ σὰ νὰ ντρέπεται νὰ διακηρύξῃ τὴν πίστη της. Ὁδηγός της ἀκόμα κι' ἐμπνευστής πιὸ πολὺ τὸ αἴστημα ποὺ δὲν τὸ τόνωσε καὶ δὲν τὸ καυθωδήγησε ἡ ἀντικειμενικὴ παρατήρηση καὶ τὸ φῶς της ἐπιστημονικῆς ἔρευνας—μιᾶς ἀπαραίτητης βάσης γιὰ κάθε είδος πνευματικῆς δημιουργίας. Ζοῦμε σήμερα σὲ μιὰν ἐποχὴ διόπου τὸ αἴστημα πρέπει νὰ παίρνῃ γιὰ συβούλιτορά του τὴν ἐπιστήμη γιὰ νὰ μὴν ἀποτλανηθῇ σὲ κόσμους ἀσύντατους. Δὲν εἶμαι ἀπελπισμένος. Ὅτα συλλογιέμα πώς δὲν ἔγινε τίποτα, ἡ σκεδόν τίποτα, γιὰ τὴν σοσιαλιστικὴ ἀνατροφὴ ἀντὸν τοῦ τόπου, δὲ βρίσκω ἀδικιολόγητη τὴν καυθούρηση τῆς τέχνης μας. Δημιουργοῦνται μέρα τὴν μέρα κι' ἐδῶ οἱ ἀναγκαῖοι κοινωνικοὶ ὅροι ποὺ μᾶς ἐπιτρέπουνε νὰ ἐλτίζουμε μιὰ γλήγορη σοσιαλιστικὴ ἀνθήση 1).

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

1) ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ο συνεργάτης μας κ. Παρορίτης θὰ τὸ βρῇ, εἴμαστε βέβαιοι, πολὺ φυσικὸ ἄν, κάτω ἀπὸ τίς γνῶμες του καὶ τίς κρίσεις του γιὰ τὴν τέχνη καὶ τοὺς ποιητὰς ποὺ σχολιάζει, σημειώσωμε μερικὲς δικές μας ἀντιλήψεις ποὺ δὲ συμφωνοῦν μὲ τὶς δικές του. Μέσα σένα περιοδικὸ ποὺ γιὰ μᾶς εἶναι ἔργο ἀνθρώπων συνδεμένων μὲ κοινὲς πίστεις καὶ ἀντιλήψεις—καὶ δῆλος δημόσιος πατημένος ἀπὸ δύσους σπείρει δὲ ἀνεμος—οἱ συνεργάτες, συγγενεύοντας μὲ τὸν τρόπο ποὺ εἰπαμε, μποροῦν νὰ χωρίζωνται σὲ δριμένες ἀπόψεις καὶ κρίσεις καὶ νὰ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ λένε τὴν γνώμη τους, δῆλως κι ἐκεῖνοι ποὺ διαφωνοῦν νὰ δηλώνουν εἰλικρινῶς τὴν δική τους. Καὶ διατί πρόκειται γιὰ τόσο σπουδαῖο ζῆτημα δῆλως εἶναι δὲ δριμός τῆς τέχνης, ἡ διαφωνία, ἀν ὑπάρχη, πρέπει νὰ διαδηλώνεται. Η δουλειά μας δὲν εἶναι πῶς νὰ φειδώμαστε δὲ ἔνας τὸν ἀλλον μὲ ἀμοιβαίες ὑποχωρήσεις, ἀλλὰ ν' ἀναζητοῦμε τὴν ἀλήθεια ἔστω καὶ ἐναντίον τῶν συντρόφων μας.

Ο κ. Παρορίτης πιστεύει σὲ μιὰ «τέχνη σοσιαλιστική». Γιὰ μᾶς, καθαρὰ καὶ ἀπερίφραστα, «τέχνη σοσιαλιστική» δὲν ὑπάρχει. Υπάρχει τέχνη ἀπλῶς, ποὺ εἶναι ἡ ἀνασύνθεσις τῆς ζωῆς μέσ' ἀπὸ τὸ δραμα τοῦ καλλιτέχνη.